

ul. Władysława Łokietka 11, 50-243 Wrocław
tel. (71) 322 02 93, (71) 395 80 10

dwkz@dwkz.pl
ePUAP: /dwkz/skrytka
<http://wosoz.ibip.wroc.pl/public/>

WZR.5144.50.2023.MW

Wrocław, dnia 10.11.2023 r.

DECYZJA nr 3053/2023

Pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, prac restauratorskich przy zabytku

Na podstawie art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 4, art. 36 ust. 1 pkt 1 i 3 i art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 951), § 12 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 81), art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 775),

po rozpatrzeniu wniosku z dnia 23.10.2023 r. (data wpływu: 25.10.2023 r.), zgłoszonego przez Parafię Rzymskokatolicką pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach, ul. Wrocławska 49, 56-321 Bukowice - właściciela obiektu, reprezentowaną przez Proboszcza Parafii - ks. Daniela Podulkę o udzielenie zezwolenia na wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy następujących zabytkach kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach, gm. Krośnice, wpisanych do rejestru zabytków decyzją nr B/2460/1-58 z dnia 10.08.2015 r.:

► **plaskorzeźba – Powołanie dwunastu Apostołów, klasycyzm, przed 1810 r., warsztat śląski, ok. 55 cm. x 150 cm., gips z kalcytem, techniki sztukatorskie, nad wejściem na elewacji zachodniej wieży,**

► **drzwi zewnętrzne kruchty zachodniej wraz z przynależnymi elementami kowalskimi i ślusarskimi, 2 poł. XIX w./I. 70 XX w., 225 cm. x 185 cm.,**

oraz po ocenie danych przedstawionych we wniosku i załącznikach do niego:

udzielam pozwolenia

Parafii Rzymskokatolickiej pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach na **wykonanie badań stratygraficznych oraz konserwację i restaurację przedmiotowej plaskorzeźby oraz stolarki drzwiowej**, zgodnie z zakresem i w sposób wskazany w: „Programie prac konserwatorskich. Portal wejściowy: drzwi z plaskorzeźbą”, opracowanym 15.08.2023 r. przez konserwatora dzieł sztuki - mgr Arkadiusza Macieję. Ww. dokumentacja stanowi załącznik do niniejszej decyzji.

Termin ważności pozwolenia: od dnia wydania niniejszej decyzji do 30 czerwca 2027 r.

Pozwolenie wydaje się pod następującymi warunkami:

1. Obowiązku okazania obiektów służbom konserwatorskim na etapie oczyszczania z zabrudzeń powierzchniowych i wtórnych powłok technologicznych oraz przedstawienia wniosków z badań stratygraficznych, a także poglądowych odkrywek obrazujących budowę chronologiczną zabytków, celem podjęcia dalszych decyzji odnośnie ich ostatecznego, barwnego opracowania i ustalenia zakresu ewentualnej wymiany elementów stolarskich;

2. Obowiązku kierowania ww. pracami albo samodzielnego ich wykonywania przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust. 1 i 2 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

3. Obowiązku przekazania Dolnośląskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac albo badań, a w toku prac albo badań na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby, o której mowa w pkt 3:

- imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w pkt. 3,

- dokumentów potwierdzających spełnienie przez tę osobę wymagań, o których mowa odpowiednio w art. 37 a ust. 1 i 2 ww. ustawy,
 - oświadczenia osoby, o której mowa w pkt. 3, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo samodzielnego ich wykonywania.
4. Zawiadomienia Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w niniejszym pozwoleniu prac.
 5. Niezwłocznego zawiadomienia Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac.
 6. Prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac w sposób umożliwiający jednoznaczny identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć i przekazania jej Dolnośląskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia prac.
 7. Dokonania odbioru końcowego wykonanych prac konserwatorskich z udziałem przedstawiciela Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, o którym należy powiadomić na 14 dni przed planowanym terminem.

Uzasadnienie

Na podstawie wniosku Parafii Rzymskokatolickiej pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach z dnia 23.10.2023 r. (data wpływu: 25.10.2023 r.), wszczęte zostało postępowanie administracyjne w sprawie wydania pozwolenia na przeprowadzenie konserwacji i restauracji płaskorzeźby – *Powołanie dwunastu Apostołów* oraz drzwi zewnętrznych kruchty zachodniej kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach. Wymienione w rozstrzygnięciu przedmiotowej decyzji prace, zrealizowane zostaną w oparciu o „Program prac konserwatorskich. Portal wejściowy: drzwi z płaskorzeźbą”, opracowany 15.08.2023 r. przez konserwatora dzieł sztuki - mgr Arkadiusza Macieja. Ich podstawowym założeniem będzie zahamowanie procesów destrukcji wnioskowanych obiektów i tym samym poprawienie warunków ich bezpieczeństwa. Na podstawie analizy załączonej do wniosku dokumentacji stwierdzono, że planowane działania, przy uwzględnieniu wskazanych w niniejszym pozwoleniu warunkowań, są zgodne z zasadami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Wobec powyższego należało orzec jak wyżej.

Pouczenie:

1. Kto bez pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków podejmuje działania, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1–5, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500 000 zł. (art.107 d. ust. 1 cyt. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).
2. Kto podejmuje działania, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500 000 zł. (art.107 d. ust. 2 cyt. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).
3. Kto bez pozwolenia albo wbrew warunkom pozwolenia prowadzi prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie lub architektoniczne przy zabytku wpisanym do rejestru lub roboty budowlane w jego otoczeniu albo badania archeologiczne podlega karze grzywny (art.117 cyt. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).
4. Informuje się, że postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
5. Od niniejszej decyzji służy prawo odwołania do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za pośrednictwem w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania, strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia Dolnośląskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków we Wrocławiu oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna, co oznacza, iż decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu i brak jest możliwości zaskarżenia decyzji do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Nie jest możliwe skuteczne cofnięcie oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania (art. 127 § 1 i 2 w związku z art. 127 a § 1 i 2 cyt. Kodeksu postępowania administracyjnego).

Zastępca Dolnośląskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Katarzyna Dziura

Otrzymuje (za zwrotnym potwierdzeniem odbioru):

1. Parafia Rzymskokatolicka p.w. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach, ul. Wrocławska 49, 56-321 Bukowice;

Do wiadomości:

2. aa. t-ka kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach, gm. Krośnice;

Wnieiono opłatę skarbową.

Klauzula Informacyjna o przetwarzaniu danych osobowych

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (dalej RODO) informujemy, że:

Administratorem danych osobowych jest Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków z siedzibą we Wrocławiu (50-243) przy ul. Władysława Łokietka 11, z którym można nawiązać kontakt: osobiście, poprzez umówienie wizyty; telefonicznie pod nr 71 343 65 01, mailowo: dwkz@dwkz.pl, korespondencyjnie: Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, ul. Władysława Łokietka 11, 50-243 Wrocław.

W sprawach związanych z danymi osobowymi można kontaktować się z inspektorem ochrony danych w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków we Wrocławiu: Inspektor: Mateusz Adamczyk, adres e-mail: iodi@dwkz.pl lub w siedzibie urzędu: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, ul. Władysława Łokietka 11, 50-243 Wrocław.

Administrator gromadzi dane osobowe w celu realizacji zadań wynikających z obowiązującego prawa, w szczególności ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami na podstawie art. 6 ust. 1 lit e RODO w celu przeprowadzenia postępowania administracyjnego. W związku z powyższym gromadzone dane osobowe mogą być przekazywane: podmiotom upoważnionym na podstawie obowiązujących przepisów prawa (np. Sądy, prokuratura, jednostki policji etc.); podmioty, które przetwarzają dane na podstawie zawartej przez Administratora umowy o przetwarzanie danych osobowych (np. kancelarie adwokackie reprezentujące Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, firmy informatyczne sprawujące nadzór nad siecią informatyczną, w której zapisane są gromadzone dane etc.)

Podanie danych osobowych jest dobrowolne, jednakże niepodanie danych niezbędnych do przeprowadzenia postępowania administracyjnego, m.in. takich jak imię, nazwisko, adres do korespondencji, w szczególnych sytuacjach nr PESEL może spowodować odmowę wszczęcia postępowania, wskutek braku możliwości ustalenia i identyfikacji strony postępowania administracyjnego w rozumieniu art. 28 kodeksu postępowania administracyjnego. Powyższe nie dotyczy jeżeli przepis obowiązującego prawa nakłada na stronę obowiązek wskazania określonych w danym przepisie prawnym danych identyfikujących tą osobę.

Zebrane dane nie będą przekazywane do Państw trzecich.

Dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny do realizacji wskazanego w pkt 3 celu przetwarzania, w tym również obowiązku archiwizacyjnego wynikającego z odrębnych ustaw i innych przepisów prawa.

Każdy, kogo dane osobowe są przetwarzane przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ma prawo do: dostępu do treści zgromadzonych danych; sprostowania danych; ograniczenia przetwarzania danych; przenoszenia danych; wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania danych.

Zgromadzone dane osobowe dane nie będą poddawane zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym również profilowaniu.

Każdy, kto uważa, że jego dane są przetwarzane w sposób nieprawidłowy ma prawo złożenia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa, tel. 606-950-000

ART STUDIO
Arkadiusz Maciej
PRACOWNIA KONSERWACJI DZIEŁ SZTUKI
OSOLOWICKA 97, 51-003 WROCLAW
KAPELANKA 24C, 30-347 KRAKOW
arekmaciej@wp.pl tel: 608 326 724

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

OBIEKT: PORTAL WEJŚCIOWY: DRZWI WRAZ Z PŁASKORZEŻBĄ
ZLECENIODAWCA: PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA P.W. WNIEBOWZIĘCIA
NMP, UL. WROCLAWSKA 49, 56-321 BUKOWICE
ADRES OBIEKTU: KOŚCIÓŁ PW. WNIEBOWZIĘCIA NMP W BUKOWICACH
NR W REJESTRZE ZABYTEKÓW: B/2440/1-58

ART STUDIO Arkadiusz Maciej
PRACOWNIA KONSERWACJI DZIEŁ SZTUKI
pracownia: ul. Kolobrzaska 23, 42-200 Częstochowa
pracownia: ul. Kapelanka 24C, 30-347 Kraków
tel. 0608 326 724, e-mail: arekmaciej@wp.pl
NIP: 5732226255, REGON: 241761123

Wrocław 15.08.2023r.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
we Wrocławiu

zał. nr do pisma, postanowienia, decyzji
nr 3053/2023 z dnia 10.11.2023r.

I. DANE INWENTARYZACYJNE OBIEKTU

TYTUŁ	portal wejściowy: drzwi wraz z płaskorzeźbą z przedstawieniem <i>Powołania dwunastu Apostołów</i>
RODZAJ	drzwi drewniane z metalowymi okuciami, płaskorzeźba wykonana ze gipsu
TECHNIKA WYKONANIA	drzwi drewniane z metalowymi okuciami, płaskorzeźba wykonana z gipsu (modyfikowanego kalcylem?) technice odlewniczej wtórnie polichromowana
SYGNATURA	nie
INSKRYPCJE	nie
DATOWANIE	płaskorzeźba przed 1810 r., drzwi wejściowe 2 połowa XIX w. /lata 70-te XX w.
WYMIARY	płaskorzeźba 55x150cm (wys/szer) drzwi wejściowe 225x185cm (wys/szer)
MIEJSCOWOŚĆ	Bukowice, woj. dolnośląskie
MIEJSCE PRZECHOWYWANIA	Wejście zachodnie do kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach
WŁAŚCICIEL/UŻYTKOWNIK	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach
POCHODZENIE	Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach
WCZEŚNIEJSZE KONSERWACJE	tak
WCZEŚNIEJSZE DOKUMENTACJE	nie
NR. REJESTRU ZABYTKÓW:	B/2440/1-58

II. OPIS OBIEKTU

A). HISTORIA OBIEKTU

Kościół wzniesiony został w latach 1803-08, jako fundacja cysterek trzebnickich, których inicjatorką budowy była ostatnia opatka, Dominika von Giller (1789-1810). Prace budowlane prowadził mistrz budowlany Supper z Trzebnicy. Wyposażenie w większości jest barokowe i wczesnoklasycystyczne, pochodzi z okresu budowy kościoła. W trakcie prac renowacyjnych uzupełniono je o elementy eklektyczne. W 1946 r. opiekę nad kościołem objęli księża salezianie.

Ze względu na umieszczenie jej na zewnątrz kościoła, płaskorzeźba poddana została pracom renowacyjnym, podczas których zamalowano tło farbą w kolorze elewacji kościoła. W ostatnich latach podczas prac związanych z odnowieniem elewacji płaskorzeźba została nieudolnie odczyszczona zacierając formę rzeźbiarską.

W przypadku drzwi, zostały one odnowione w latach 70-tych XX w. poprzez nabicie (wymianę) desek licowych, wykonanie naprawczych prac stolarskich.

B). OPIS IKONOGRAFICZNY

PŁASKORZEŻBA POWOŁANIE DWUNASTU APOSTOŁÓW

Płaskorzeźba z przedstawieniem *Powołania dwunastu Apostołów* stanowi kompozycja rzeźbiarska zdobiąca płycinę nad głównym, zachodnim wejściem do kościoła. Ma kształt podłużnego prostokąta.

Kompozycja jest wielofiguralna, centralna, zamknięta, rozwijająca się horyzontalnie. Centrum sceny wyznaczają dwie osoby: przedstawiony en face, stojący w kontrapoście Chrystus i klęczący u jego stóp, ukazany z lewego profilu św. Piotr, który krzyżując ręce na piersiach i zadzierając głowę patrzy w twarz swojego Pana. Chrystus natomiast ukazany jako pasterz, opiekujący się swoją trzodą, który zwraca twarz w stronę Piotra i rozkładając lekko ręce, zdaje się mówić: „*Pójdź za Mną i paś owce moje*”.

Po lewej stronie sceny znajduje się tłumne stado owiec przedstawionych w zróżnicowanych pozach, a za nimi zarys wzgórza porośniętego bujną roślinnością.

Po prawej stronie, za plecami Św. Piotra, ukazany jest orszak uczniów Jezusa, przyszłych Apostołów, ze św. Janem Ewangelista w pierwszym szeregu. Postacie Apostołów częściowo

przesłonięte są fragmentem skalistego krajobrazu, urozmaiconego bujną roślinnością, ukazanego na pierwszym planie w prawym narożniku płyciny.

W oddali, za zmniejszającymi się, zgodnie z zasadami perspektywy postaciami uczniów, widoczny jest na horyzoncie zarys miasta.

DRZWI WEJŚCIOWE

Otwory drzwiowe mają kształt prostokątny, o przysadzistych proporcjach, z prostymi zamknięciami. Drzwi w obu otworach są identyczne pod względem konstrukcji i rodzaju okuć. Dwuskrzydłowe skrzydła drzwiowe zbite są z dwóch warstw desek: od wewnątrz - pełna konstrukcja deskowa na listwach drewnianych, od zewnątrz drzwi współcześnie opierzone listwami boazerijnymi układanymi ukośnie.

Zachowały się oryginalne okucia zewnętrzne, na które składają się, szyldy, klamki, gałki. Szyldy wydłużone są w pionie, ozdobnie wycinane, z zaznaczonymi zwieńczeniami i podwieszeniami. Klamki mają wygięte esowato ramiona, na które nałożone zostały płaskie owalne uchwyty. Gałki są kuliste, lekko spłaszczone, otoczone ząbkowanymi „kołnierzykami”. Okucia wewnętrzne to zawiasy pasowe z hakiem, zamki ślusarskie, klamki oraz zasuwki. Zamek prostokątny znajduje się w obudowie z płytą czołową i klamką zamontowaną u góry - ramię wygięte jest pod kątem prostym, z nałożonym płaskim owalnym uchwytem. Zawiasy pasowe są z hakiem, w formie zwężających się pasów z kolistymi zgrubieniami, zakończonych elementem esowatym. Zasuwki górne i dolne są różnej długości, z wpustami wpuszczanymi w posadzkę i wchodzącymi w metalowe skoble.

Drzwi od wewnątrz malowane są farbą olejną na kolor ugrowy, okucia zaś na czarny.

III. BUDOWA TECHNOLOGICZNA

PLASKORZEŻBA POWOŁANIE DWUNASTU APOSTOŁÓW

Badania dotyczyły identyfikacji materiału z jakiego została wykonana płaskorzeźba. Pozwoli to określić szczegółowe postępowanie konserwatorskie. Próbkę stanowił luźny element znajdujący się w górnej, prawej części kompozycji.

Analiza termiczna

Analizę termiczną przeprowadzono dla jednej próbki oznaczonej numerem 1, wykonanej za pomocą analizatora termicznego DSC-TG marki Perkin Elmer STA 6000. Rejestracji danych i interpretacji dokonano za pomocą programu Pyris. Analizowano próbkę zdeintegrowaną w moździerzu agatowym i utartą do frakcji poniżej $\sim 40 \mu\text{m}$.

Warunki pomiaru:

- naważka 32 mg,
- tygiel ceramiczny, otwarty,
- zakres temperaturowy pomiaru 40-995 °C,
- szybkość grzania 15 °C/min.,
- atmosfera N₂ (przepływ 20 ml/min).

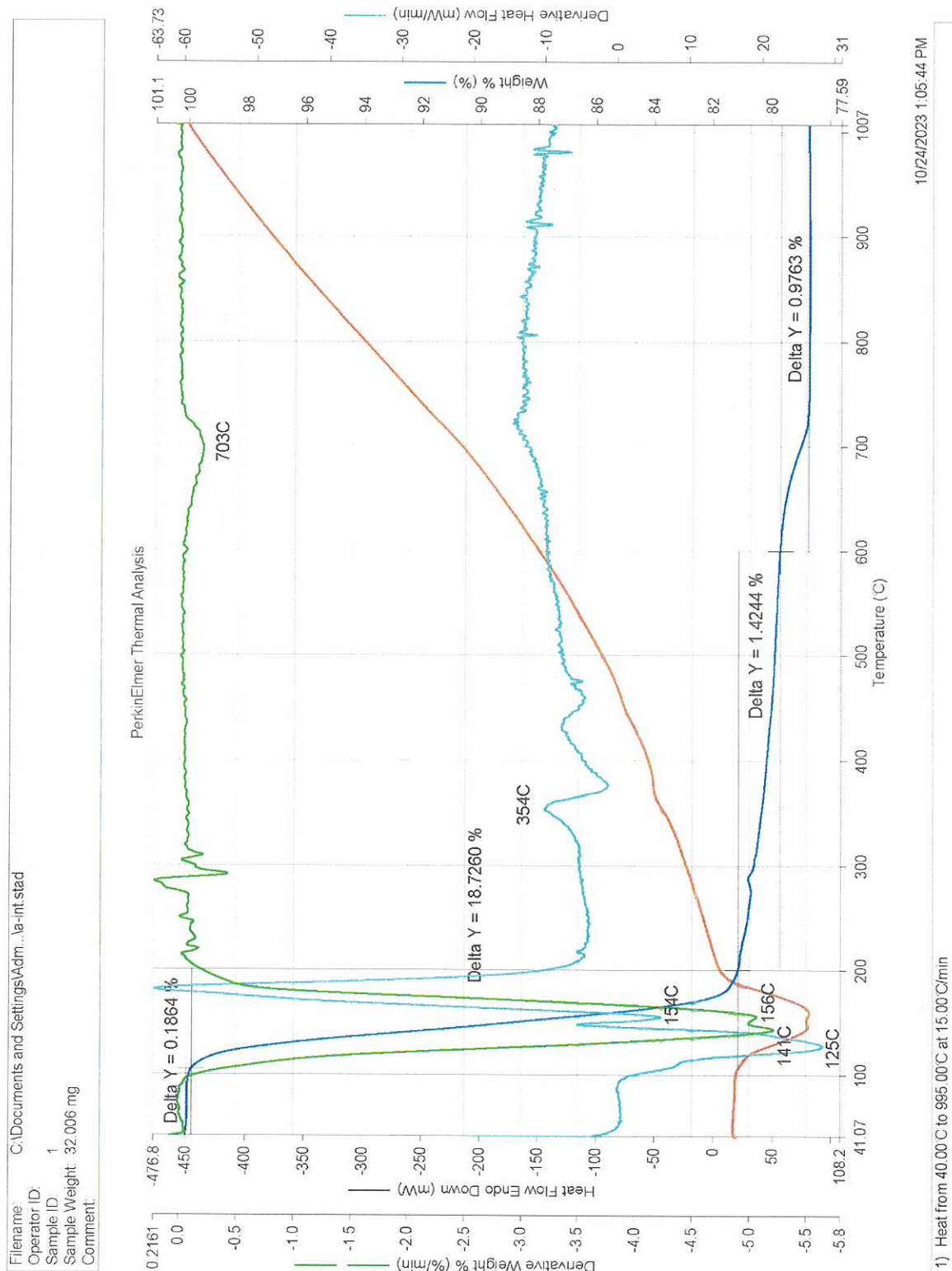
Wyniki badań w postaci: 1) krzywej przepływu ciepła (DSC; kolor czerwony), pierwszej pochodnej przepływu ciepła (DDSC; kolor turkusowy), krzywej wagowej (TG; kolor niebieski) i jej pierwszej pochodnej (DTG; kolor zielony), przedstawia załączony termogram.

Do temperatury 105°C obserwowana niewielka utrata masy próbki wynika z procesu oddawania wody higroskopijnej. Powyżej w/w temperatury próbka wykazuje silny efekt endotermiczny, któremu odpowiada znaczna utrata masy, zachodząca w przedziale 105-210°C. Asymetryczny kształt krzywej DTG wskazuje na dwuetapowy charakter reakcji związanej z procesem dysocjacji termicznej **gipsu**. Obecność tego składnika potwierdza obserwowana w temperaturze 354°C reakcja egzotermiczna związana z przemianą polimorficzną bezwodnego siarczanu wapnia, manifestująca się na krzywej DDSC kopulastym przebiegiem. Na podstawie obserwowanej utraty masy (18,73% wag.) ilość gipsu można oszacować na $\sim 90\%$ wag.

W przedziale temperaturowym 200-600°C obserwuje się powolną i jednostajną utratę masy, którą na tej podstawie trudno jednoznacznie przypisać do fazy aktywnej termicznie.

Kolejną reakcję utraty masy i powiązaną z nią reakcję endotermiczną obserwuje się w przedziale temperaturowym $>600^\circ\text{C}$, spowodowaną dysocjacją termiczną węglanu wapnia (**kalcyt**). Na podstawie utraty masy (0,98% wag.) obliczona ilość węglanu wapnia wynosi $\sim 2\%$ wag.

Termogram próbki 1.

Wnioski

Z przeprowadzonych badań można stwierdzić, że płaskorzeźbę stanowi odlew, który został wykonany z gipsu z niewielką domieszką kalcytu. W celu zabezpieczenia przed wilgocią została pomalowana (zanurzona?) gorącym pokostem. Ostatnią warstwę mogła stanowić tzw. "szwedka" farba wykonana na bazie wapna gaszonego i pokostu podbarwiona pigmentami.

Za pomocą metalowych kotew została przymocowana do elewacji kościoła stanowiąc element dekoracyjny portalu wejściowego.

IV. STAN ZACHOWANIA

PLASKORZEŻBA POWOŁANIE DWUNASTU APOSTOŁÓW

Stan zachowania płaskorzeźby jest bardzo zły. Wynika on w głównej mierze z materiału z jakiego została wykonana płaskorzeźba to jest: mieszanka gipsu z wapnem oraz umieszczenie jest na elewacji kościoła narażając ją na bezpośrednie oddziaływanie na wody opadowej. Pomimo zabezpieczenia powierzchni warstwą pokostu (?) powierzchnia nadal wykazywała właściwości hydrofilowe co w kontakcie z wodą opadową i zmianami wilgotnościowymi oraz temperatury powodowało wypłukiwanie struktury płaskorzeźby.

Obiekt został w wyniku prac renowacyjnych przemalowany co najmniej 3 razy na kolor ciemny, następnie w kolorze białym, w trakcie malowania elewacji miejscami w kolorze ugrowym (tło kompozycji). Kolejne przemalowania wykazują słabą adhezję do podłoża, co spowodowało iż warstwa malarska jest odspojona, łuszczy się.

W wyniku prac konserwatorskich płaskorzeźba została wraz z elewacją oczyszczona mechanicznie (piaskowanie) powodując pogłębienie wżerów, ubytku samej struktury.

W górnej prawej krawędzi widnieją duże ubytki gipsu spowodowane prawdopodobnie metalowymi elementami mocującymi.

Praktycznie przez całą długość, za postacią Jezusa, występuje pęknięcie, które tworzy uskok powodując jednocześnie cofnięcie kompozycji.

W samej kompozycji występują ubytki formy rzeźbiarskiej m.in. brak dłoni Jezusa

DRZWI WEJŚCIOWE

Drzwi wejściowe pomimo prac renowacyjnych jakie zostały przeprowadzone w latach 70-tych XX w. są w bardzo złym stanie technicznym. Wynika to z dużych wahań wilgotności, nadmiernej „pracą” drewna oraz bezpośrednim oddziaływaniem wody opadowej, która zwłaszcza w dolnej części, po odpiciu od kamiennego wejścia, odbija się i bezpośrednio spływa po froncie drzwi. Struktura drewna jest przez to mocno popękana, rozklejona i zdeformowana.

Zewnętrzna dekoracja drzwi w postaci drewnianych klepek ułożonych w tzw. „jodełkę” jest mocno zdeformowana, a poszczególne klepki odstają od powierzchni drzwi. Dla ich ustabilizowania zostały przytwierdzone przy pomocy wkretów

Cała powierzchnia zewnętrzna drzwi jest silnie spękana i częściowo wypłukana przez wodę. Związane jest to z użyciem gorszego gatunku drewna oraz z faktu, że przez lata powierzchnia nie była konserwowana i zabezpieczana przed wodą.

Zbyt duża wilgotność, oraz działanie grzybów i pleśni spowodowało, że struktura jest niejednorodna, drewno się kruszy i miejscami ma strukturę „gąbki” (zwłaszcza w dolnej części).

Drzwi od strony kruchty mają gładką powierzchnię, która wtórnie została pomalowana farbą olejną

Zewnętrzne okucia metalowe (klamka, szyld, gałka) są lekko skorodowane, farba miejscami łuszczy się.

V. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

A). ZAŁOŻENIA

Zważywszy na bardzo zły stan zachowania rzeźby, w głównej mierze związany z umiejscowieniem go na zewnątrz, oraz na jego wartość historyczną oraz artystyczną, konieczne jest przeprowadzenie jak najszybciej pełnej konserwacji technicznej oraz estetycznej obiektów.

Bardzo ważnym aspektem w planowaniu prac konserwatorskich jest fakt, iż znajdują się na zewnątrz kościoła stanowiąc integralną częścią wystroju elewacji kościoła.

PLASKORZEŻBA POWOŁANIE DWUNASTU APOSTOŁÓW

Prace konserwatorskie przy obiekcie nie przewidują jego demontażu, gdyż mogłoby to pogłębić zły stan zachowania.

Prace powinny rozpocząć się od delikatnego oczyszczenia z zabrudzeń. W przypadku miejsc, gdzie struktura gipsu jest popękana oraz odspojona, planuje się wykonanie jej podklejenie i konsolidację. W kolejnym etapie zostaną usunięte wszystkie wtórne przekształcenia przemalowania, niewłaściwe kity. W przypadku osłabionej struktury planuje się jej wzmocnienie poprzez wykonanie impregnacji. Zważywszy, że obiekt był impregnowany pokostem, trudno jest stwierdzić jaki środek okaże się właściwy.

Następnie zostaną wykonane uzupełnienia powierzchni, które zostaną wykonane modyfikowanym gipsem, tak aby zwiększyć adhezję do podłoża. W przypadku dużych ubytków, ewentualnie rekonstrukcji formy konieczne będzie wykonanie metalowego stelażu np. z gwintowanego pręta.

Zważywszy, że obiekt jest umieszczany na zewnątrz konieczne jest pokrycie rzeźby farbą, która mając właściwości paroprzepuszczalne będzie chroniła przed bezpośrednim oddziaływaniem wody opadowej. Zakłada się użyć farb krzemianowych modyfikowanych.

W końcowym etapie położony zostanie na powierzchni środek hydrofobowy.

DRZWI WEJŚCIOWE

Zważywszy na zły stan zachowania planuje się przeprowadzić ich demontaż i przewieźć do pracowni konserwatorskiej. Prace powinny rozpocząć się od wykonania badań stratygraficznych, oraz odkrywkowych, które to pozwolą określić stan zachowania (w szczególności konstrukcji drzwi) oraz pierwotna kolorystkę.

W kolejnym etapie usunięte zostaną przemalowania, niewłaściwe uzupełnienia, elementy drewniane, które nie spełniają już swojej funkcji mechanicznej. Wszystkie elementy drzwi zostaną poddane dezynsekcji, niektóre zaś impregnacji strukturalnej.

Następnie planuje się wykonać prace stolarskie, które polegać będą na wymianie spróchniałych elementów, naprawie połączeń drewna.

Ewentualne ubytki poszczególnych elementów zostaną zastąpione nowymi. Drewno powinno być odpowiednio sezonowane i tego samego gatunku.

Po przeprowadzeniu konserwacji technicznej scalenie kolorystyczne np. bejcą.

Całość drzwi zabezpieczona przed zmiennymi czynnikami zewnętrznymi olejem, ewentualnie lakierem poliuretanowym

B). PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie wstępnych oględzin obiektu.
2. Wykonanie dokumentacji fotograficznej.
3. Wstępne mechaniczne oczyszczenie obiektu z zabrudzeń, np. przy pomocy pędzli.

PŁASKORZEŻBA POWOŁANIE DWUNASTU APOSTOŁÓW

4. Wykonanie badań pokazujących układ stratygraficzny warstw (powołanie komisji konserwatorskiej).
5. Usunięcie mechaniczne wtórnych nawarstwień (przemalowań, niewłaściwych kitów) przy pomocy skalpela, dłut.
6. Wzmocnienie strukturalne struktury gipsu. Ze względu na zaimpregnowanie rzeźby pokostem metoda impregnacji zostanie dobrana na podstawie wcześniej wykonanych testów. Dopuszcza się użycie Lowigrunt-P firmy Polifarb-Łódź, preparaty na bazie szkła potasowego
7. Sklejenie poluzowanych elementów, naprawa pęknięć. Metoda zostanie dobrana na podstawie testów. Dopuszcza się użyć różne gatunki gipsu (ceramiczny, dentystyczny) modyfikowany żywicą syntetyczną. Kity powinny być słabsze od oryginału, aby nie wypadały.
8. Uzupełnienie ubytków, wykonanie rekonstrukcji form rzeźbiarskich przy pomocy gipsu (ceramiczny, dentystyczny) modyfikowanych żywicą syntetyczną. W przypadku większych form (dłoi, ubytek gzymsu ramy) konieczne jest wykonanie konstrukcji metalowej np. pręt gwintowany i ocynkowany. Dopuszcza się użyć pakul Inianych jako dodatek do gipsu dla stabilności kitów (duże ubytki)
9. Zaimpregnowanie powierzchni. Dopuszcza się użycie Lowigrunt-P firmy Polifarb-Łódź, preparaty na bazie szkła potasowego.
10. Pomalowanie powierzchni gipsu modyfikowaną farbą silikatową np Kabe Novalit. Kolor zostanie dobrany do pierwotnej kolorystyki płaskorzeźby. W celu otrzymania efektu transparentności dopuszcza się użycie w końcowym efekcie farb laserunkowych (pigmenty zmieszane np z Restaurofixativ firmy Keim)
11. Wykonanie hydrofobizacji wodnym środkiem gruntującym o działaniu hydrofobizującym i

wzmacniającym Funcosil WS (Remmers). Warstwa gruntu chroni powłokę barwną przed wnikaniem wilgoci i substancji szkodliwych rozpuszczonych w wodzie.

DRZWI WEJŚCIOWE

4. Demontaż drzwi i przewiezienie do pracowni konserwatorskiej.
5. Demontaż metalowych okuć, zawiasów.
6. Wykonanie badań pokazujących układ stratygraficzny warstw (powołanie komisji konserwatorskiej)
7. Usunięcie wtórnych przemalowań chemicznie lub mechanicznie. Metoda zostanie wybrana na podstawie wcześniej wykonanych testów. Planuje się zastosowanie preparatów do usuwania powłok olejnych typu Scansol, Remosol 300 itp.
8. Demontaż niektórych zewnętrznych klepek drewnianych, listew, których stan zachowania jest bardzo zły (dotyczy to zwłaszcza dolnej części).
9. Odsłonięcie części w celu wykonania wizji lokalnej stanu zachowania konstrukcji drewnianej drzwi.
10. Przeprowadzenie dezynsekcji drewna poprzez nasączenie, natrysk lub w miarę możliwości zanurzenie – kąpiel (Hylotox Q lub Permamin 25/75). Obiekt po zabiegu zostanie szczelnie owinięty folią w celu wytworzenia komory gazowej pozwalającej na wzmocnienie skuteczności trucia. W partiach głębszych i trudno dostępnych zabieg trucia zostanie w miarę możliwości przeprowadzony na wiosnę.
11. Wykonanie impregnacji strukturalnej roztworem żywicy akrylowej Hekol I-50 firmy Heko, lub Paraloid B-72 w rozpuszczalnikach organicznych, powierzchniowo lub poprzez kąpiel. Procentowość impregnatu zostanie zastosowana w zależności od stanu zachowania drewna od 10 do 15%. Przy doborze składu rozpuszczalników zostanie również wzięty pod uwagę czas, na jaki impregnowane elementy będą mogły być pozostawione w celu odparowania rozpuszczalnika. Proces odparowania impregnatu zostanie spowolniony poprzez szczelne owinięcie obiektów folią, co pozwoli na uniknięcie procesu migracji impregnatu do powierzchni impregnowanych obiektów. W miarę potrzeby pod komory foliowe zostanie wprowadzona benzyna w celu dodatkowego spowolnienia odparowania rozpuszczalnika.
12. Wymiana spróchniałych elementów konstrukcyjnych drzwi, które nie spełniają funkcji mechanicznych.

13. Sklejenie poluzowanych elementów (klej syntetyczny np. Ponal) wzmocnionych drewnianymi kołkami, nierdzewnymi wkrętami.
14. Rekonstrukcja zniszczonych klepek, listew. Gatunek drewna zostanie dobrany do oryginału.
15. Uzupełnienie ubytków drewna, małe: kitem AXON podbarwiony pigmentami, duże: drewnem odpowiednio sezonowanym i dobranym gatunkowo (najprawdopodobniej będzie to drewno iglaste). Dolna spróchniała część krzyża zostanie wycięta i zastąpiona nowym.
16. Scalenie kolorystyczne drewna (metoda i technika zostanie dostosowana do oryginalnej warstwy malarskiej). Dopuszcza się zastosowanie bejcy rozpuszczalnikowej np. firmy Sopur
17. Zabezpieczenie powierzchni przed czynnikami zewnętrznymi olejem (np tungowym) do drewna ewentualnie lakierem poliuretanowym wykończanym w satynie lub macie.
18. Zamontowane metalowych okuć
19. Zamontowanie drzwi w kościele
20. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej.

Metalowe okucia

6. Oczyszczenie okuć z zabrudzeń oraz łuszczącej się farby mechanicznie lub chemicznie
7. Usunięcie śladów korozji
8. Zabezpieczenie elementów przed korozją np Rust Converter Q607 firmy Noxan
9. Pomalowanie elementów farbą na bazie Paraloidu B-44 z pigmentami

Każdy etap prac konserwatorskich będzie dokumentowany szczegółowo fotograficznie.

Końcowym etapem prac będzie wykonanie dokumentacji konserwatorskiej.

Materiały użyte do konserwacji będą najlepszej jakości.

VI. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ART STUDIO Arkadiusz Maciej
PRACOWNIA KONSERWACJI DZIEŁ SZTUKI
pracownia: ul. Kolobrzaska 23, 42-200 Częstochowa
pracownia: ul. Kapelanka 24/C, 30-347 Kraków
tel. 0808 326 724, e-mail: arekmaciej@wp.pl
NIP: 5732226255, REGON: 241761123

Arkadiusz Maciej

12

**WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
we Wrocławiu**

PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNEBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH

Fot.1. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.2. Stan przed konserwacją.

PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH

Fot.3. Stan przed konserwacją.

PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNEBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH

Fot.4. Stan przed konserwacją.

PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNEBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH

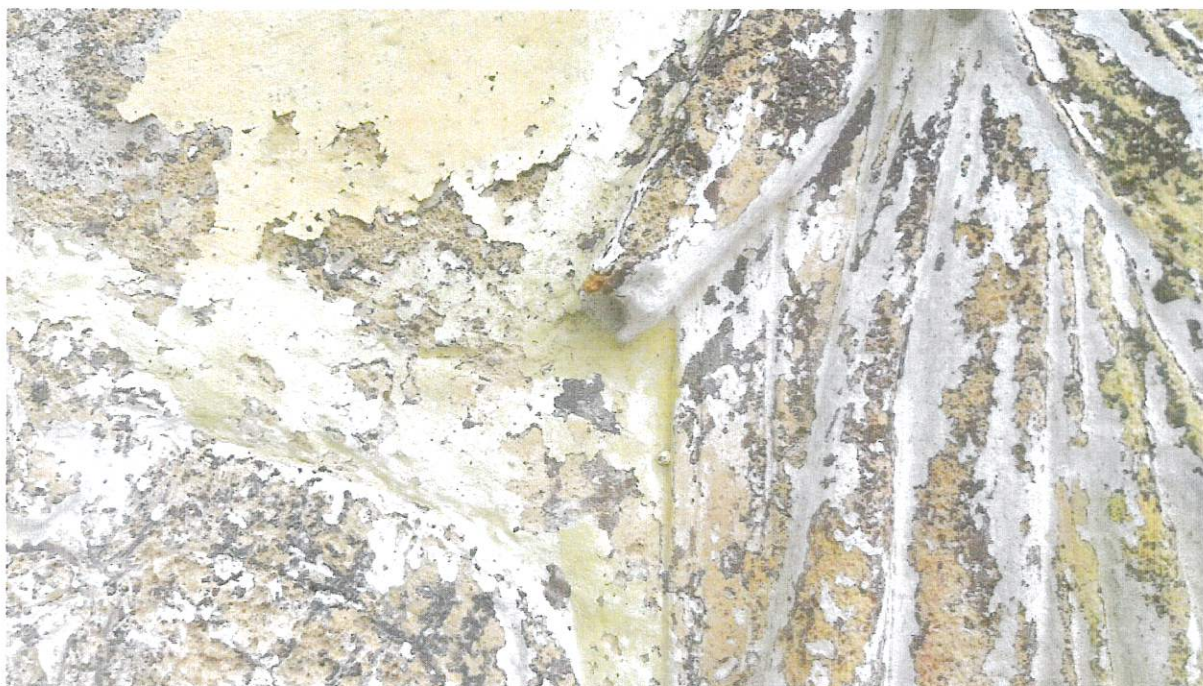
Fot.5. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.6. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.7. Stan przed konserwacją.

PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH

Fot.8. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.9. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIĘBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.10. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNEBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.11. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.12. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIĘBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.13. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIĘBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH**

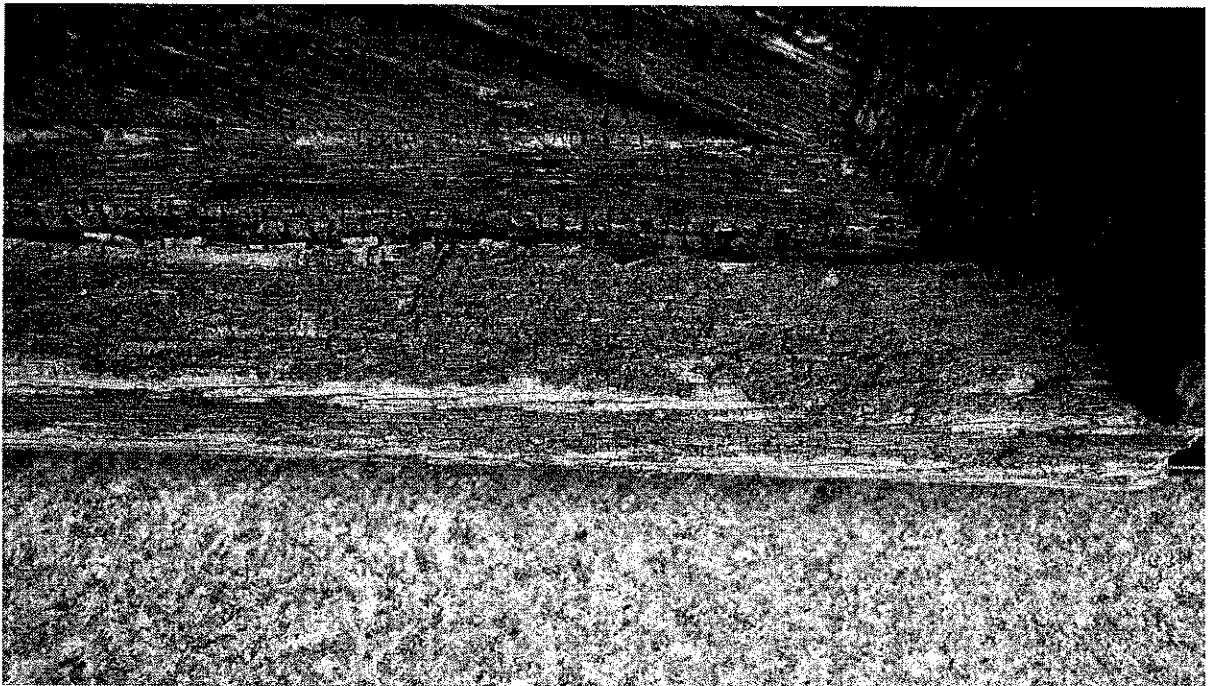
Fot.14. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNEBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.15. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

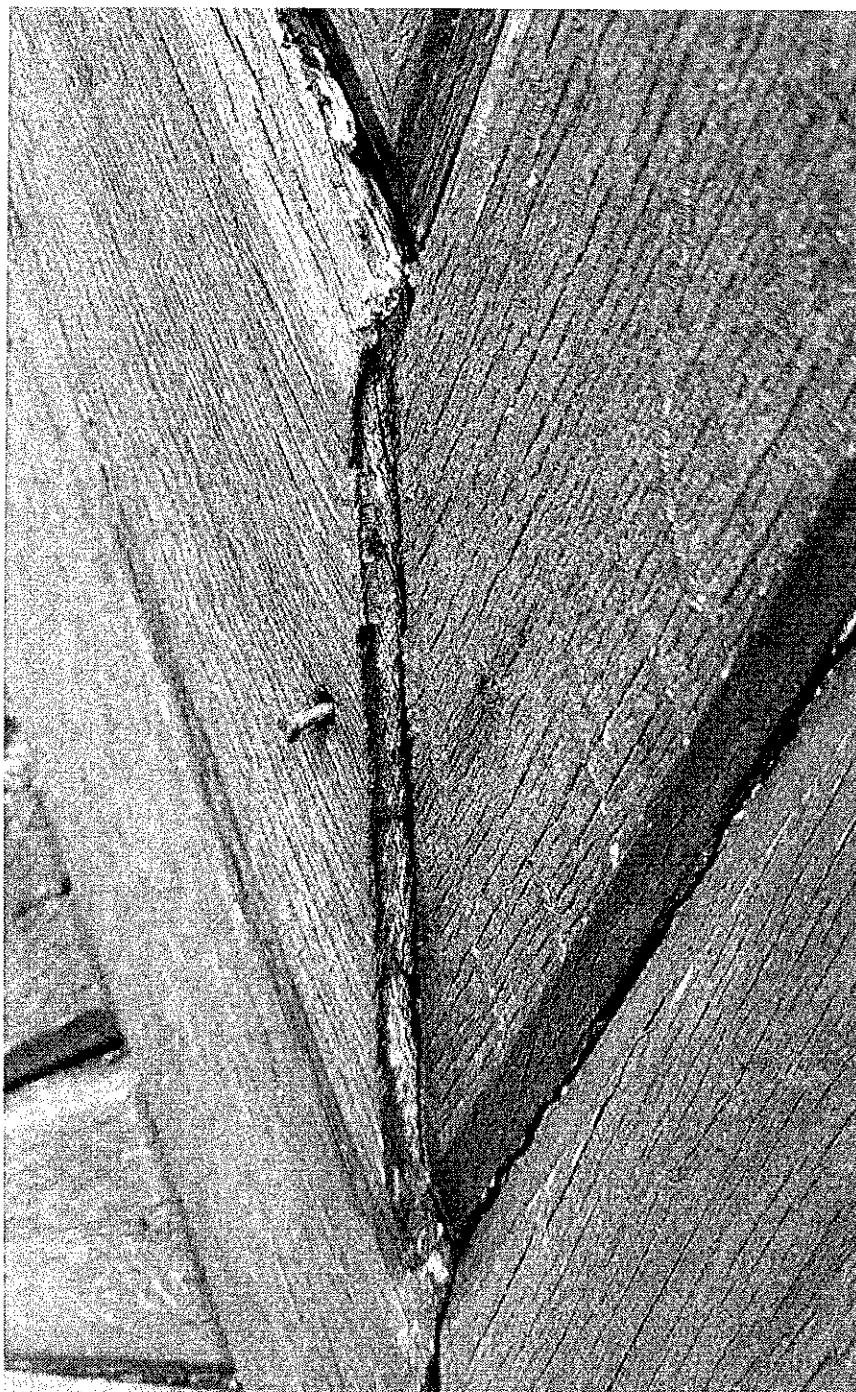
Fot.16. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.17. Stan przed konserwacją.

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.18. Stan przed konserwacją

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.19. Stan przed konserwacją

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNEBOWZIĘCIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.20. Stan przed konserwacją

**PORTAL WEJŚCIOWY ZACHODNI
ZNAJDUJĄCY SIĘ NA ZEWNĄTRZ KOŚCIOŁA
P.W. WNIEBOWZIECIA NMP
W BUKOWICACH**

Fot.21. Stan przed konserwacją